

ALEXANDER LANGE
Redaktør — Sakfører
Telef. 46 71 43
Ullevålsvn. 102A — Oslo 4

100273

Morgenbladets kronikk.

11. mai.

Vestmaktenes invasionsplaner før 9. april 1940.

Av overlæge J. Scharffenberg.

REDAKTØR CARL HUITFELDT framholdt i «Morgenbladet» 27. april at den franske generalstab etter 9. april 1940 var helt blottet for norsk kartmateriell, og han tilføyde: «Det skulle ikke tyde på at den, etter sigende, påtenkte allierte aksjon mot Norge var planmessig forberedt, som tilfelle var med den tyske». Han synes imidlertid å ha oversett tidsangivelsen «Tirage de Mars 1940» på de franske kopiene. Den tyske hvitbok nr. 4, 1940, gjengir en rekke utvilsomt ekte dokumenter, deriblant en skrivelse som ble funnet hos den franske marineattaché i Oslo, — datoen er utydelig, men synes å være 8. februar 1940.

Etter ordre i et telegram av 31. januar 1940 hadde han hos «forskjellige kjøpmenn» kjøpt norske kartter uten «på noen måte å framkalle den minste mistanke eller bemerkning», men han hadde unnlatt å kjøpe de forlangte svenske kartter.

De engelske kopier hadde bare tidsangivelsen 1940. Den såkalte «Stratforce-plan» for en invasjon i Norge var visstnok i det vesentlige ferdig 2. februar 1940, i dens punkt 12 «Maps» heter det at de kartter som vil bli utlevert til skipene, er «meget gamle og for det meste eldre enn 1900» og ikke har ruteinndeling («they will carry no grid» osv.). Imidlertid har 5 av de engelske kopier ruteinndeling med blå linjer og blå tall, det er derfor en nærliggende gisning at de er framstilt etter 2. februar 1940.

Tiden burde nå være inne for å søke full klarhet over de alliertes invasionsplaner før 9. april 1940.

Det viktigste materiale er: den tyske hvitbok 1940, en avhandling «Invasjonen i Norge 1940» i Kungl. Krigsvetenskaps-Akademiens Handlingar och Tidsskrift, 1941, Jacques Minart; P. C. Vincennes, Stephen King-Hall: Secret Hi-

story of 1939—1940, report no. 5, The Norwegian Campaign, 1946. De viktigste av de der meddelte dokumenter er opptrykt i «The Norseman» for mars—april 1946.

Også psevdonymet Harald K. Johansen (ingeniør N. K. Dahl) meddelte i boken «Den norske tragedien», 1943, data av interesse for spørsmålet. Jeg har selv samlet enkelte opplysninger.

Commander Stephen King-Hall som tidligere har vært medlem av parlamentet, bygger på hemmelige dokumenter fra den franske generalstab, sannsynligvis de samme som er brukt av Minart hvis bok jeg ennå ikke har fått tak i og bare kjenner fra utførlige referater i «Dagens Nyheter» (15. og 16. februar og 12. mars 1946).

Til forsvar for en invasjon ble anført dels malmutførselen fra Narvik, dels hjelp til Finland under vinterkrigen, men den dyreste grunn var ønsket om å trekke Norge og Sverige inn i krigen for å kunne skjerpe blokaden av Tyskland og forebygge at tyskerne sikret seg fly- og marinebaser på Norges vestkyst.

Baldwin og Eden hadde allerede i 1937 latt Stauning forstå at England ikke kunne love Danmark støtte, og Churchill uttalte til skandinaviske journalister 2. februar 1940 at det var

II

Vestmarkens invasjonplaner

umulig å forsvare Danmark, og at tyskerne før eller senere ville oversvømme det (bilag til den danske undersøkelseskommisjons betenkning, det stenografiske referat, spalte 680 flg. og M. Martinsens brev av 2. februar 1940 til minister Colban, gjengitt i den tyske hvitbok).

Overfor Norge var innstillingen derimot aktiv. Under forhandlinger i London om en handelsavtale mellom England og Norge fikk vår delegasjon 21. desember 1939 en meget alvorlig advarsel om at de allierte ikke lenger ville tillate malmutførselen fra Narvik. Hvis Norge ikke selv ville stoppe den, ville England gjøre det. Denne trusel gjorde et dypt inntrykk, og den ble utvilsomt straks meldt til den norske regjering.

I sin bok «Norway neutral and invaded» (s. 43) har Koht opplyst at den britiske regjering i begynnelsen av januar 1940 henvendte seg til den norske regjering om tyske krigsskips overgrep i norsk territorialfarvann og sa at den kunne se seg tvunget til ved given leilighet å trengte inn på norsk sjøområde.

Den franske regjering under både Daladier og Reynaud krevde aktiv inngripen mot Norge og Sverige for å stoppe malmutførselen, men under henvisning til en appell av 18. desember 1939 fra Nasjonenes Forbund om

hjelp til Finnland brukte den også dette som påskudd.

Uten oppfordring fra den franske regjering hadde den franske overkommando allerede 16. januar 1940 skissert en plan for landsetting av tropper i Petsamo i forbindelse med okkupasjon av havner og flyplasser på Norges vestkyst og senere, hvis det gikk godt, også en operasjon i Sverige mot malmgruvene i Gällivare og opprettelse av en forsyningslinje Narvik—Luleå. Samtidig ble «Stratforce-planen» utarbeidet i England.

Invasjon over Petsamo ble snart oppgitt som altfor vanskelig.

I en henvendelse av 21. februar 1940 til den franske ambassadør i London rådet Daladier til å bruke Altmark-affæren som grunn for invasjon i Norge, med den merkelige påstand at Norge «grovt hadde forsømt sine plikter som nøytral» og derved gitt England rett til å kreve godtgjørelse og garantier. England burde overvåke norsk territorialfarvann, og hvis Norge sannsynligvis nektet dette, måtte den britiske regjering på grunn av Norges maktløshet umiddelbart ta de nødvendige baser ved en plutselig operasjon av den britiske flåte.

2. februar 1940 uttalte Churchill seg til skandinaviske

III *Festmaktens planer* — —

journalister meget skarpt mot Norge og Sverige. Det store mål var å få dem trukket inn i krigen, helst ved at de hjalp Finland, men han sa også «at man i sitt stille sinn nå og da kunne ønske at de nordiske land gikk med på den annen side, slik at man kunne velge de strategiske punkter man behøvet og ikke noe mer».

I noter til Sverige og Norge 2. mars 1940 anmodet den engelske og den franske regjering om gjennomreisettillatelse for tropper til Finland. Sverige avslo øyeblikkelig og deretter Norge.

(Var tillatelse gitt, ville alle de skandinaviske land straks kommet med i verdenskrigen og Russland blitt drevet over på Tysklands side. Hvordan ville krigens endelige utfall da blitt?)

Alliert hjelp ville ikke kunnet redde Finland, og etter Moskva-freden 12. mars 1940 falt dette påskudd bort; men malmutførselen fra Narvik ble fremdeles brukt, med sterk overdriivelse av dens omfang.

De alliertes øverste krigsråd besluttet 28. mars 1940 at det 1. april skulle sendes noter til den norske og den svenske regjering og 5. april legges miner i norsk farvann. Dette ble dog først gjort henholdsvis 5. og 8. april. Tillegg til «Stratforce-planen» 5., 6. og 7. april 1940 viser

at det skulle foretas framstøt mot punktene 512, 547 og 548.

547 er Stavanger, Sola flyplass er uttrykkelig nevnt sammen med okkupasjon av byens havn. 548 er nesten sikkert Bergen og 512 sannsynligvis Narvik.

Det heter i planen 6. april: «Det er forutsatt at vår hjelp vil bli hilst velkommen av innbyggerne, men avgjørelsen om å lande eller ikke skal forbli hos den kongelige marine». I Underhuset sa Chamberlain 9. april at invasjon bare var påtenkt hvis Tyskland angrep først, og 7. mai at forutsetningen var «at nordmennene enten innbød oss eller i det minste tillot oss å komme inn».

Om dette er den hele sannhet, skal ikke drøftes her. Engelske militære i Gudbrandsdalen fortalte i april 1940 at de hadde vært ombord i skip på vei til Norge, men denne flåteavdeling var ikke sterk nok til å ta opp kampen med den tyske flåte og snudde tilbake til England.

Formodentlig kommer granskingskomitéen inn på disse forhold, men Utenriksdepartementet bør også gjøre rede for dem i en hvitbok. Når vil de engelske og franske arkiver bli tilgjengelige?

Oslo, 5. april 1946.

Johan Scharffenberg.